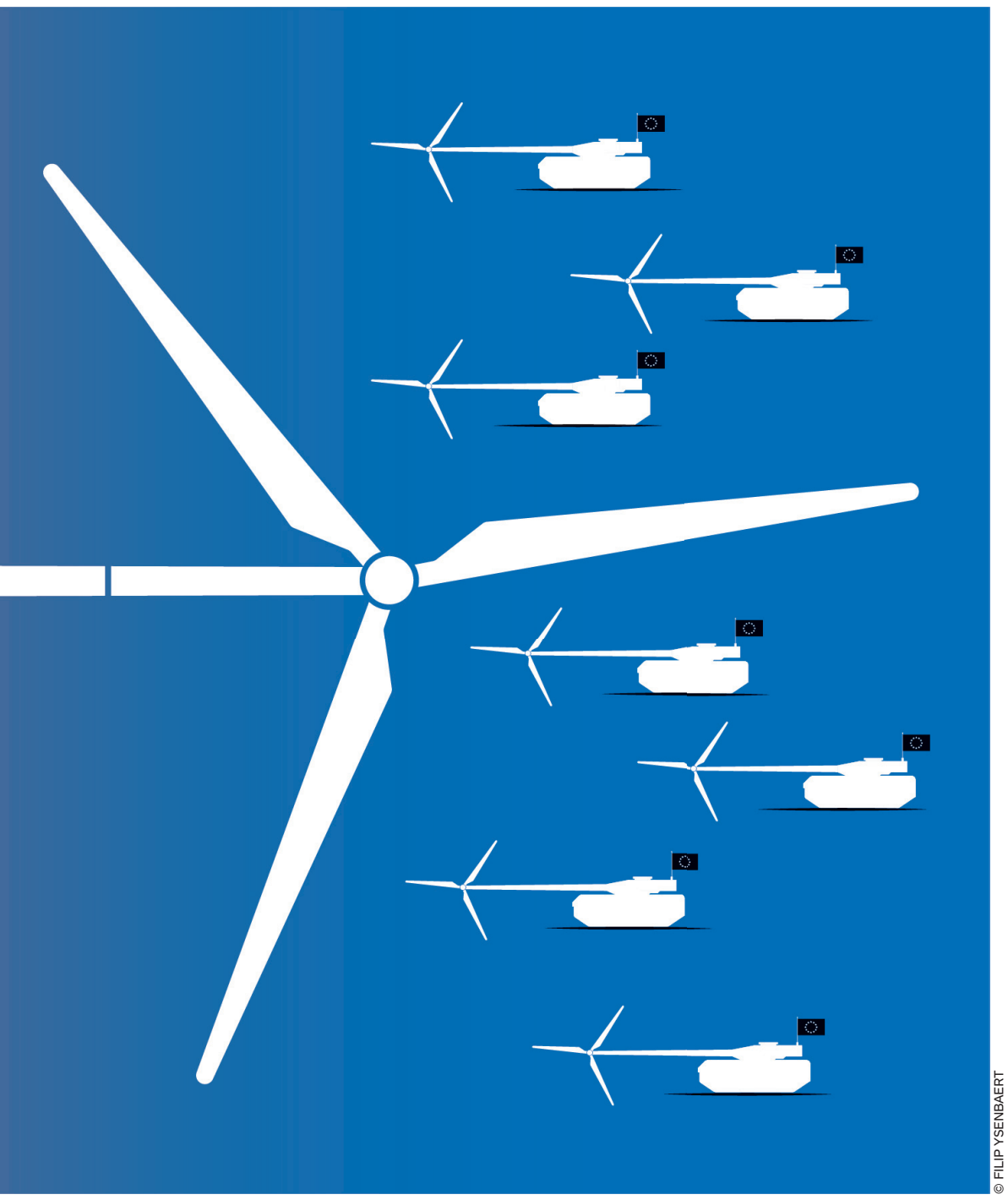

© FILIP YSENBAERT

De VS voeren hun klimaatbeleid vooral met de wortel en geven veel subsidies, terwijl Europa - onder meer via de duurdere uitstootrechten - eerder de stok hanteert.

Europa' bespaart. En Solvay, een van de grootste Belgische industriebedrijven, kondigde vorige maand aan dat het vooral in de VS gaat investeren en niet in Europa.

Is dat de voorbode van een exodus van de Europese industrie? 'Het lastige is dat we het op dit moment vooral met die anekdotes moeten doen', zegt Tobias Gehrke van de denktank European Council for Foreign Relations. 'We kunnen de impact van de IRA nog niet inschatten. Maar de verhalen van bedrijven die de productie van elektrische auto's, windmolens en batterijen naar de VS verhuizen, zijn zorgwekkend.'

Toch past de IRA in een langere trend. Ondanks alle vrijemarktretoriek is een protectionistische reflex in de VS de voorbije decennia nooit ver weg geweest. Ook de voormalige president Barack Obama voerde een Buy American-beleid. Het Europees-Amerikaanse vrijhandelsverdrag TTIP raakte nooit van de grond, onder meer daardoor. En toen kwam Bidens voorganger Donald Trump met zijn invoerheffingen.

'Toch is dit next level', zegt Gehrke. 'Buy American betekende vroeger dat alleen Amerikaanse bedrijven mochten meedingen naar overheidsopdrachten. Nu spreken we over het hart van de industrie en de klimaattransitie.'

Mes in de rug

'Voor ons is dit een mes in de rug', zegt Olivier Joris, die bij het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) het internationale competentiecentrum leidt. 'We hebben destijds de komst van Joe Biden verwelkomd. Er is sinds 2021 overleg tussen de EU en de VS in een Trade and Technology Council. Na het America First van Donald Trump waren dat goede signalen.'

Maar die trans-Atlantische handelsvrede is kwetsbaar. Joris merkt op dat de invoertarieven op staal en aluminium die door Trump verhoogd werden, slechts tijdelijk verlaagd zijn. Er is nog altijd geen definitieve oplossing. Ook in het decenniaoude conflict over staatssteun voor Airbus en Boeing is alleen maar op de pauzeknop geduwd. Bovendien maakt dure energie de Europese industrie sinds een jaar bijzonder onaantrekkelijk tegenover de Amerikaanse concurrentie.

'En nu dit', zegt Joris. 'We vrezen niet meteen sluitingen van fabrieken in Europa, wel dat de nieuwe investeringen in klimaatvriendelijke industrie naar de VS gaan. We zijn bijzonder bezorgd. De VS zijn de belangrijkste buitenlandse investeerder in ons land. Ze zijn samen met de buurlanden onze belangrijkste exportmarkt. We mogen hier niet licht over gaan.'

Op de rem

'Het is een geweldig groot probleem', zegt ook Geert Van Poelvoorde, de CEO van de Europese tak van ArcelorMittal. 'De IRA zou voorzien in een premie van 7.500 euro als een auto in de VS is gemaakt, de batterij inbegrepen. Dat maakt dat onze grootste klanten, de autobedrijven, hun investeringen in Europa on hold hebben gezet. Ze hebben nu teams in de VS om te kijken hoe die nieuwe voordelen in elkaar zitten. Ook wij zijn aan de twee kanten van de oceaan onze berekeningen aan het maken.'

Van Poelvoorde legt uit dat de toekomstige staalproductie via waterstof loopt. Om dat rendabel te kunnen doen, mag die waterstof maximaal 2 euro per kilogram kosten. Vandaag ligt de prijs rond 3 à 4 euro. 'Maar volgens simulaties zou de fiscale steun van de IRA de prijs van waterstof naar 60 cent duwen en volgens sommige ramingen zelfs naar nul. Als dat maar voor de helft klopt, kunnen we wellicht niet anders dan fabrieken in de VS bouwen. Ik kan in Europa niet aan die prijzen.'

Het toont dat ook de timing een belangrijke reden is voor de nervositeit. Bedrijven moeten vandaag beslissen welke klimaatinvesteringen ze waar doen. 'Zelfs voor de IRA was Europa al op weg om in 2025 een netto-importeur van auto's te worden', zegt Van Poelvoorde. 'De wet versnelt dat. En als de VS dé plek worden voor productie op basis van waterstof, spreek je zelfs niet meer over protectionisme. Dan worden de VS de exporthub voor Europese klanten.'

Drie opties

En nu? Wat kan Europa doen? Gehrke schetst drie opties. De eerste is niets doen. 'Veel mensen vergeten dat dat een optie is. Je riskeert geen handelsoorlog. Er komt geen opbod in subsidies. We blijven bij de Europese regels voor internationale handel zoals we die kennen. Maar er is een immens risico, het risico dat ons industrieel weefsel afkalft.'

De tweede optie is terugslaan via de Wereldhandelsorganisatie (WHO). 'Je kan daarvoor bondgenoten vinden, zoals Zuid-Korea. Ook Seoel is niet blij. Je kan zelfs met China samenwerken, al opent dat spanningen rond een hele reeks andere gevoeligheden. Het voordeel van deze optie is dat je het geloof in de WHO bevestigt en dat Europa zijn principes naleeft. Het nadeel is dat dat duur is, lang duurt en een groene handelsoorlog doet escaleren.'

Gehrke acht de kans bovendien klein dat zo'n reactie de Amerikanen van idee doet veranderen. 'De wet is goedgekeurd. Bovendien gaat dit over de creatie van industriejobs en het herstel van oude industriesteden en van het sociaal weefsel. Dit plan zit heel diep geworteld in de regering-Biden. Je kan dit niet keren door er een paar experts internationale handel op te zetten.'

De derde optie is volgens Gehrke de interessantste: een eigen Europees plan voor de industrie. 'We doen al veel, maar het gaat traag en er is immens veel bureaucratie. Er is meer nodig. Bovendien kan je het goede deel van de Amerikaanse plannen overnemen en het slechte deel weglaten. Het goede deel zijn de investeringen in groene energie, het slechte de discriminatie van buitenlandse bedrijven. Kijk naar wat we doen voor computerchips. We leggen veel geld op tafel, maar ook Taiwanese bedrijven kunnen meedoen.' De EU lijkt in die richting te denken. Von der Leyen zei zondag dat ze de regels voor Europese staatssteun wil vereenvoudigen en aanpassen.

Financiële race

De grote vraag bij die optie is of de EU het Amerikaanse tempo kan volgen en ook meer dan 350 miljard dollar op tafel kan leggen. Op het eerste gezicht is dat moeilijk, al zijn er ook argumenten die duidelijk maken dat het niet onmogelijk is. Een ervan is dat de EU-landen al meer dan 500 miljard euro spendeerden om de energieschok voor hun bevolking te dempen.

Een ander argument is dat de 369 miljard dollar in de VS groter en krachtiger lijkt dan het is. Professor internationale handel Simon Evenett (Universiteit St. Gallen), verbonden aan de denktank Breugel, merkt op dat het budget van 369 miljard dollar over acht jaar wordt gespreid, door de hoge inflatie in die periode deels zal verdampen en in die acht jaar drie Amerikaanse parlementsverkiezingen moet overleven.

Die politieke onzekerheid over het Amerikaans economisch beleid maakt volgens hem dat de buitenlandse investeringen in nieuwe fabrieken in de VS de voorbije jaren sterk gedaald zijn. Het toont dat de belastingverlagingen van Trump op dat punt niets hebben uitgehaald, omdat de onzekerheid zwaarder weegt. En als het al niets uithaalt als de Amerikaanse vennootschapsbelasting van 35 procent naar 21 procent daalt, kan je dan wel zo zeker zijn dat klimaatsubsidies dat wel doen?

Onderhandelingen

Toch lijkt niemand dat risico te willen nemen. 'Het enige goede is dat de Europese leiders zich bewust zijn geworden van het risico dat de Europese industrie verdwijnt', zegt Van Poelvoorde. 'Het is vreemd, maar ze nemen dit ernstiger dan de energiecrisis.'

De uitweg lijkt te liggen in onderhandelingen. Voor de Europese bedrijven doen de details van de wet ertoe en die moeten nog worden ingevuld door de president, via een executive order. Bedrijven kunnen maar de volle Amerikaanse klimaatsteun krijgen als ze 'degelijke' lonen betalen aan arbeiders. Als daarmee de officiële en hoge vakbondstarieven worden bedoeld, verdwijnt het concurrentievoordeel tegenover Europa grotendeels.

De tweede strategie in de onderhandelingen is het plaatje groter maken, zegt Gehrke. De VS hebben in de internationale economie niet de ogen op Europa gericht, maar vooral op China. De EU lijkt in die botsing vooral nevenschade te incasseren. Bovendien moeten we er rekening mee houden dat over twee jaar weer een Republikeinse president kan aantreden.

'Het zijn moeilijke geopolitieke vragen', zegt Gehrke. 'Misschien kan de EU uitzonderingen onderhandelen in ruil voor een iets harder Europees standpunt tegenover China, zoals de Amerikanen willen. Laat ons niet te hysterisch reageren. Je wil geen handelsoorlog met de VS ontketenen in de aanloop naar de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Ook dat is niet verstandig.' Joris van het VBO beaamt dat: 'Een handelsoorlog tussen bondgenoten hebben we niet nodig.'

Wat is het probleem?

De VS hebben een omvangrijke klimaatwet zo protectionistisch ingevuld dat de EU vreest dat de investeringen in groene economie uit Europa worden weggezogen.

Wat kan de EU doen?

Er zijn drie opties: niets doen, een handelsoorlog beginnen of onderhandelen en een tussenweg zoeken.

Wat gebeurt er?

Op het hoogste niveau wordt onderhandeld over die tussenweg, waarbij de Amerikaanse president Joe Biden in de details van de uitvoeringsbesluiten rekening houdt met de Europese zorgen.

MINDER BUITENLANDS GELD NAAR INDUSTRIE VS

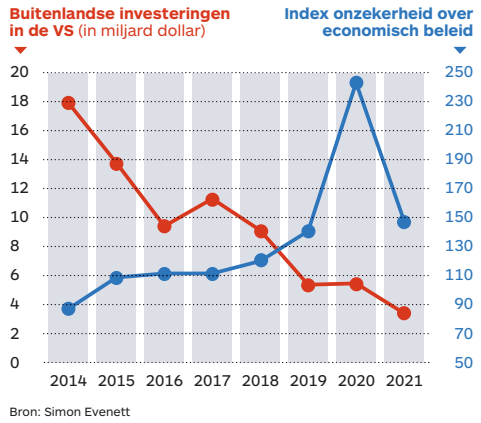

Bron: Simon Evenett